

Téma: Slabý hlas demokracie

Lev Sychrava - život v opozici

Izabela Tomiczková a Kristýna Hálková

Je 16.12.2024, z řeky Sázavy se zdvihá mlžný opar k železniční trati mezi Světlou nad Sázavou a Ledčí nad Sázavou. Ticho večera ruší jen volavka lovcí v řece, stádo srnek ostražitě hledící na koleje a pomalu se přibližující skřípot kol a hučení vlaku. Blížíme se k rodišti československého novináře Lva Sychravy - redaktora několika novin, právníka a politika. Čím se zapsal do dějin? Co ovlivnilo jeho tvorbu? A proč o něm píšeme?

Když jsme se rozhodovaly, o kterém českém publicistovi bychom chtěly psát esej, bylo pro nás důležité, aby šlo o téma stále diskutované, ale hlavně takové, které nás zajímá. Proto jsme si vybraly Lva Sychravy a jeho texty o znárodnování - pro dnešního čtenáře spíše kontroverzní čtení; a také ty o odsunu sudetských Němců - po návštěvě českého příhraničí jej vidíme jako stále velmi aktuální problém.

Lev Sychrava prožil obě války i nástup komunistického režimu. Ve svém článku *Nové Československo*, který v roce 1947 vycházel v týdeníku *Hlas revoluce*, se věnuje mimo jiné právě již výše zmíněným otázkám. Sychravův pohled se ale od současného převažujícího výkladu těchto událostí hodně liší.

“Za Českomoravskou vysočinou a řekou Sázavou v rakousko-uherské monarchii se právě rozednívá. A do nového dne se do rodiny notáře Arnošta Sychravy a dcery soukeníka Ludvíka Příborského Anny Sychravové probouzí i nový člověk - Lev Sychrava. Ještě tu noc se k jeho kolébce přiblížily tři tajemné postavy. První z nich promluvila zastřeným hlasem, jako by stála na míle daleko, ale přesto ji bylo slyšet: „Ve své vlasti žít nebudeš, jak svou vlastní cestou půjdeš?” Druhá osoba se ke kolébce přiblížila se slovy: „Budeš jednat s mocnými světa, už nám zbývá jen jedna věta.” „Budeš psát!” vykřikla třetí sudička mocným hlasem.

Na pražské plošině za řekou Vltavou v rakousko-uherské monarchii se právě rozednívá. A do nového dne se probouzí i čerstvý student práv Lev Sychrava. V Praze

se opakovaně setkává i se svým budoucím spolupracovníkem Edvardem Benešem. A jak mu osud předpověděl, kromě advokáta se stává i novinářem a redaktorem. Prahou prochází až do vypuknutí války v roce 1914.

Za zasněženými vrcholky švýcarských Alp a za tokem Rýnu ve Švýcarsku se právě rozednívá. A do nového jitra se probouzí emigrant Lev Sychrava. Ve Švýcarsku se stane spolupracovníkem T. G. Masaryka a později E. Beneše, s nimiž usiluje o zahraniční uznání československé samostatnosti. Také navazuje spojení s dalšími českými emigranty.

Za francouzskými pahorkatinami, řekou Seinou a širokými bulváry Paříže, v období zuřící první světové války, se právě rozednívá. A do tohoto rána se probouzí Lev Sychrava, v tuto chvíli emigrant v Paříži. Zde působí i nadále jako redaktor a novinář, také pokračuje ve své spolupráci s Masarykem a Benešem. Spolu s M. R. Štefánikem usiluje o utvoření československých legií. Z Paříže se po skončení války vrací do vlasti s prezidentem Masarykem.”

Sychrava zasvětil velkou kapitolu svého života právě snaze o zbudování samostatné republiky. Asi i proto ve svém proslavu z konference o lidských právech konané v srpnu roku 1947 společností pro mezinárodní styky v Mariánských Lázních vítá znárodnění, pravděpodobně je bere jako jakousi šanci československému lidu. Možnost znovu vybudovat ekonomicky silnou a rostoucí zemi, o kterou se obyvatelé zaslouží.

Soudobý názor na znárodnění je převážně negativní. V poválečné atmosféře však výrazná část společnosti (zejména ta, která neměla tímto krokem co ztratit) proti zabavení majetku předků “těch druhých” nic neměla. I námi vybraný publicista ledečský rodák Lev Sychrava na Letní škole pro studium středoevropských otázek pronáší: *“Československo dalo se podobně jako například Francie na cestu hospodářství plánovaného. Byl to vskutku akt sebeobrany a sebezáchovy tím spíše, že československé dělnictvo nebylo by sneslo námitku, že není schopno řídit výrobu samostatně.”* Z této věty vyplývá i jednoznačný autorův postoj k československému dělnictvu. Tento názor vesměs velmi podporuje myšlenku socialismu, pokud totiž většinová společnost věří v samostatnost a schopnosti dělnictva, je podobným konceptům mnohem otevřenější.

Jakou podstatu mělo znárodnění tehdy a jak jej vnímáme dnes? Když rozebereme samotné slovo znárodnění, je nám na první pohled jasné, že: *“...slovo “znárodnění” ukazuje k tomu, že jde především o revoluci národní”* píše opět Lev Sychrava. Ale dnes se na toto téma díváme jinak.

Snad každý z nás už od svých prarodičů slyšel o zabavování majetku. A většinou nejde o reference pozitivní. Proč se tedy názor společnosti změnil?

Podle obvyklého vzorce tvoří chudé obyvatelstvo ve společnosti majoritu. Tato většina je zpravidla nespokojená s režimem, ve kterém žije. Vítá jakoukoliv změnu, protože když teď se mají špatně, měla by každá změna vést ke zlepšení. Pokud pocity této skupiny umocníme dvěma ničivými válkami, a k tomu přidáme zklamání střední a vyšší třídy z vývoje vedoucího k druhé světové válce, nepřekvapí, že v roce 1946 vyhrála volby komunistická strana. Slibovala něco jiného, nového.

“Za ostatními dráty a zdmi německého koncentračního tábora Buchenwald se právě rozednívá. A do rána nového dne se budí i Lev Sychrava - vězněn jako rukojmí spolu s dalšími významnými osobnostmi.”

Další kapitola jeho života, která hluboce ovlivňuje jeho názory. Sychrava vítal nástup socialismu jako ideologie stojící v opozici proti fašismu. Navíc zažil obě války, celý život obětoval budování Československé republiky. Buchenwald a protektorát pro něj musely znamenat zmaření jeho úsilí. Nejen, že byl vězněn a nemohl pokračovat ve svých snahách o samostatnost ČSR, ale také mu během věznění zemřela manželka. I přes to všechno (a jeho křehké zdraví) o něm později mluvili jako o člověku, který snášel pobyt v táboře velmi statečně. Pravděpodobně právě proto podporoval odsun sudetských Němců.

Jak již bylo řečeno, Sychravovy texty komentující politickou situaci v ČSR vyjadřují do jisté míry převažující názor veřejnosti. Byly publikovány po dvou světových válkách. Obě tyto války byly podle obecně panujícího názoru vyvolány Německem, a tak názor na něj je převážně negativní.

Lev Sychrava ve svých textech říká: *“Na československé straně nejde o pomstu za zločiny, kterých jsme byli obětí...; Je falešné a nespravedlivé klásti na roveň vlastenectví německé a československé.; Není tak těžké odpouštět, když jsme se ubránili a čin zločince vysvětlili z jeho omylů a bludů. Tu nastupuje někdy místo nenávisti zcela přirozeně i soustrast a lítost. Ale nesmíme zapomínat, nesmíme upadnout znova do důvěřivosti a dělati si iluze o nějaké rychlé změně německé povahy.”* Z těchto citátů je patrné, jak bylo vysídlení přijímáno tehdy. V současnosti se na něj ale díváme odlišně. Někteří jej sice stále schvalují, jiným na něm nezáleží, jsou ale i tací, kteří jej označují za osudovou chybu. Pokud se podíváme například na oblasti Litvínova, Bíliny, Mostu, Loun či Ústí nad Labem a jejich okolí, stále ještě vidíme domy i celé obce,

o které není příliš pečováno. Lidé zde žijí, chybí tu však historická paměť, vztah k zemi, a tak je jim osud těchto míst poměrně lhostejný. Pro Němce tato oblast představovala domov. Je jisté, že pokud by k vystěhování sudetských Němců nedošlo, celá situace by se vyvíjela úplně jinak, v tuto chvíli je to ale smutný kraj vytržený z kořenů. Nevíme, zda bylo toto rozhodnutí správné, je ale zajímavé podívat se na rozdílné aspekty věci. Dnes už sotvakdo označí tento historický krok za *“...nejdůležitější akt obrany svého národa a demokracie vůbec proti nelidskému německému imperialismu...”*. Také není příliš slyšet názor o tom, že jsme odsun *“provedli ve vlastním zájmu lidsky a slušně.”* Zaznívají spíše slova lítosti vůči těm, kteří museli opustit vše, co měli. Celý region je v tuto chvíli historicky poničen a změna je velmi obtížná.

“Za kanálem La Manche a Bílými útesy doverskými se právě rozednívá. Do nového jitra se probouzí i (znovu)emigrant Lev Sychrava. Přestože z počátku socialistické myšlenky podporoval, komunistický režim jako takový se mu přičil. A to je jeden z důvodů, proč Sychrava odlétá do Velké Británie a odsud pokračuje ve své, již v první světové válce započaté práci, tedy podpoře svobodného Československa ze zahraničí.

Za pražskou plošinou a řekou Vltavou se právě rozednívá. A do nového jitra se budí i navrátilcec do vlasti Lev Sychrava. V naději, že realita není tak zlá, využil amnestie vyhlášené novým komunistickým prezidentem a vrátil se do Prahy.” V duchu naší pohádky zbývá dodat: “A protože umřel, nežije dodnes.”

Sychravův návrat do vlasti se může zdát zcela nepochopitelný. Většina demokratů toužila spíše po odchodu z totalitní země než po návratu do ní. Ke svému činu mohl mít hned několik důvodů, ten pravý se možná nikdy nedozvíme.

Příčinami činů Lva Sychravy si nemůžeme být jisté. Jeho osudem se ale rozhodně stojí za to zabývat. Stejně jako je velmi zajímavé podívat se z různých úhlů pohledu na stále diskutované události 20. století, prozkoumat jejich různé výklady a to, jak se promítly do života jedné osobnosti.

Je 16.12.2024 a my vystupujeme z vlaku. Lehce omšelá, růžová nádražní budova, kouř z komínů, mlha stoupající z řeky a zima studeného podzimního večera. Vítá nás Ledec nad Sázavou, rodiště českého novináře a spisovatele Lva Sychravy.